

Justitieutskottets betänkande

1977/78:27

med anledning av propositionen 1977/78:100 såvitt gäller anslag till polisväsendet jämte motioner

ANDRA HUVUDTITELN

Polisväsendet

1. **Rikspolisstyrelsen m. fl. anslag.** Utskottet tillstyrker regeringens i propositionen 1977/78:100 bilaga 5 (justitiedepartementet) under punkten B 1 (s. 26–33) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen till *Rikspolisstyrelsen* för budgetåret 1978/79 anvisar ett förslagsanslag av 168 366 000 kr., varav 9 934 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

2. **Polisverket: Inköp av motorfordon m. m.** Regeringen har under punkten B 2 (s. 33–35) föreslagit riksdagen att till Polisverket: Inköp av motorfordon m. m. för budgetåret 1978/79 anvisa ett reservationsanslag av 27 199 000 kr., varav 18 903 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

Motion

I motionen 1977/78:1463 av Tage Johansson m. fl. (s) yrkas att riksdagen hos regeringen hemställer om att åtgärder företas för att förhindra att privatpersoner kan ta del av polisens, brandmyndigheternas m. fl. interna kommunikationsradiotrafik.

Utskottet

I propositionen föreslås att nu ifrågavarande anslag tas upp med 27 199 000 kr. Härav avser ca 11 milj. kr. kostnaderna för utbyte av ca 265 bilar och 20 motorcyklar. Medel har också beräknats för 8 nya bilar och för utbyte av 3 terrängskoterpaket, 10 hästar och 80 hundar. Återstoden avser i huvudsak kostnader för olika slags radioutrustning. Sålunda har beräknats 13 350 000 kr. för betalning under budgetåret 1978/79 av den personradioutrustning i Stockholms och Göteborgs polisdistrikt, för vilken tidigare lämnats beställningsbemyndigande. Vidare har för radioutrustning till fordon beräknats ca 1 671 000 kr.

Medel har däremot ej beräknats i propositionen för inköp av ytterligare talförvrängningsutrustning, s. k. talkrypteringsutrustning, i enlighet med rikspolisstyrelsens äskanden. Äskandena avsåg sådan utrustning till ett belopp av 1 900 000 kr.

I motionen 1463 uttalas att privat innehav av s. k. polisradio för att avlyssna bl. a. polisens och brandkårens interna kommunikationsradiotrafik ökat kraftigt under senare år. Detta har enligt motionärerna en rad synnerligen negativa effekter. Motionärerna nämner att det inträffat att räddningsarbete vid bränder och trafikolyckor försvårats genom att nyfikna som fått kännedom om olyckan via polisradion sökt sig till platsen. Framför allt från integritetssynpunkt är det enligt motionärerna angeläget att allmänheten hindras att ta del av de interna sändningarna. Motionärerna yrkar att riksdagen hos regeringen begär åtgärder i sådant syfte.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att allmänhetens avlyssning av polisens kommunikationsradio har en rad negativa följder. Det bör särskilt påpekas att den försvårar polisarbetets effektivitet och utgör ett hot mot den enskildes integritet. Som utskottet framhöll föregående år (JuU 1976/77:27 s. 3) är det emellertid knappast möjligt att förbjuda försäljning eller innehav utan särskilt tillstånd av radiomottagare med vilka man kan avlyssna polisradion. Ett förbud skulle inte heller få nämnvärd effekt med hänsyn bl. a. till det stora antalet sådana mottagare som redan spritts bland allmänheten och den ringa svårigheten för den radiointresserade att själv tillverka sin mottagare.

Det är därför, som utskottet också framhöll föregående år, angeläget att ytterligare talkrypteringsutrustning anskaffas. I betydande utsträckning har detta redan skett. Enligt vad utskottet inhämtat har nämligen regeringen under innevarande budgetår i två omgångar, under hösten 1977 och i februari 1978, i sysselsättningssyfte lagt ut statliga industribeställningar inom polisens verksamhetsområde. Av dessa beställningar avser 1,9 respektive 1 milj. kr. ytterligare talkrypteringsutrustning.

Hittills anslagna belopp och utlagda beställningar innebär att talkrypteringsutrustning inom kort kommer att finnas i ca 175 polisbilar i ca 35 av landets polisdistrikt. Med hänsyn härtill och då de nya personradiosystem i Stockholm, Göteborg och Malmö, för vilka medel beräknats i förra årets och årets budgetpropositioner, kommer att bli försedda med talkryptering, får enligt utskottet mening konstateras att de av motionärerna påtalade problemen är på väg att lösas. Motionen påkallar därför ingen åtgärd från riksdagen sida.

Utskottet har ingen crinran mot regeringens medelsberäkning.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen beträffande *talkrypteringsutrustning* avslår motionen 1977/78:1463,
2. att riksdagen beträffande *medelsberäkningen* med bifall till regeringens förslag till *Polisverket: Inköp av motorfordon m. m.* för budgetåret 1978/79 anvisar ett reservationsanslag av 27 199 000 kr., varav 18 903 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

3. Polisverket: Underhåll och drift av motorfordon m. m. med flera anslag.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkterna B 3–B 5 (s. 35–37) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1978/79 anvisar

1. till *Polisverket: Underhåll och drift av motorfordon m. m.* ett förslagsanslag av 101 936 000 kr., varav 56 473 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen,
2. till *Polisverket: Särskild polisverksamhet för hindrande och uppdagande av brott mot rikets säkerhet m. m.* ett förslagsanslag av 80 945 000 kr.,
3. till *Polisverket: Diverse utgifter* ett förslagsanslag av 4 630 000 kr.

4. Lokala polisorganisationen: Förvaltningskostnader. Regeringen har under punkten B 6 (s. 37–78) föreslagit riksdagen att till Lokala polisorganisationen: Förvaltningskostnader för budgetåret 1978/79 anvisa ett förslagsanslag av 2 567 373 000 kr., varav 590 496 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

Motioner

I motionen 1977/78:667 av Barbro Engman (s) hemställs att riksdagen beslutar att särskilda polisiära enheter inrättas i Stockholms, Göteborgs, Malmö och Sundsvalls polisdistrikt, vilka inrättas som rotlar för organiserad och ekonomisk brottslighet med såväl rätt som skyldighet att arbeta inom föreslagna verksamhetsområden, samt att enheterna bedriver ett kontinuerligt och integrerat samarbete med skatterevisorer.

I motionen 1977/78:669 av Rolf Hagel (apk) och Alf Lövenborg (apk) hemställs såvitt nu är i fråga att riksdagen måtte besluta uttala dels att en effektivare organisation skall skapas i kampen mot den organiserade/ekonomiska brottsligheten i huvudsaklig överensstämmelse med rikspolisstyrelsens förslag (yrkande 1), dels att en klar prioritering skall ske av tillgängliga resurser i bekämpandet av nämnda brottslighet (yrkande 2) och dels att inom ramen av begärda nya tjänster 101 tjänster avdelas för ändamålet (yrkande 3).

I motionen 1977/78:990 av Lisa Mattson m. fl. (s) hemställs såvitt nu är i fråga att riksdagen beslutar dels att hos regeringen begära att de tilläggsdirektiv som utfärdats för förmögenhetsbrottsutredningen upphävs (yrkande 1), dels att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om avkriminalisering av mindre förseelser (yrkande 2), dels att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om prioritering inom polisens verksamhet (yrkande 3), dels att hos regeringen begära skyndsamt förslag till lagstiftning om begränsning av åklagares åtalsskyldighet samt om möjlighet för polisen att lägga ned utredningar enligt vad som

anförs i motionen (yrkande 4), dels att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförs om bekämpande av den organiserade brottsligheten (yrkande 5) och dels att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförs om allmänna riktlinjer för åtgärder mot den ekonomiska brottsligheten (yrkande 6).

I motionen 1977/78:994 av Lars Werner m. fl. (vpk) hemställs såvitt nu är i fråga att riksdagen under punkt B 6 i budgetpropositionen 1977/78:100 bilaga 5 avslår den begärda anslagsökning som avser 130 nya polistjänster (yrkande 1).

Utskottet

Regeringens förslag under denna punkt innebär bl. a. inrättande av 130 nya polismanstjänster, varav 67 avses för övervakningsverksamhet, 60 för kriminalavdelningarna, 2 för polisstyrelsernas kanslier och en för polischefs-karriären. Av de nya tjänsterna inom kriminalavdelningarna avses 35 tjänster för den särskilda verksamheten mot den organiserade och den ekonomiska brottsligheten och 25 för bekämpning av narkotikabrottsligheten. Av tjänsterna för övervakningsverksamhet beräknas 15 för en fortsatt utbyggnad av kvarterspolisorganisationen. I regeringens förslag beräknas också medel för 150 nya tjänster för annan personal än polispersonal. Huvuddelen av dessa tjänster avses bli använda för inlösen av en del s. k. vakansmedelstjänster som finns inom den lokala polisorganisationen.

Såsom departementschefen anför i propositionen inger narkotikabrottsligheten alltför oro, och det föreligger skäl att anta att narkotikamissbruket är en väsentlig orsak till den fortsatta ökningen av antalet brott som kommit till polisens kännedom. Det finns därför all anledning att såsom föreslås i propositionen fortsätta med de ökade insatser mot narkotikabrottsligheten som vidtogs under föregående år. I detta sammanhang bör nämnas de förslag till ökade insatser mot narkotikamissbruket som lagts fram av den s. k. ledningsgruppen för narkotikafrågor i dess nyligen avlämnade rapport (Ds S 1978:2) Åtgärder mot narkotikamissbruk. Rapporten ligger till grund för regeringens proposition 1977/78:105, i vilken det föreslås åtgärder som huvudsakligen är inriktade på en utbyggnad av vårdresurserna. Propositionen är f. n. beroende av riksdagens prövning.

I motionen 994 yrkas avslag på regeringens förslag såvitt avser medel för inrättande av 130 nya polismanstjänster (yrkande 1). Medlen bör enligt särskilt yrkande i motionen användas för att inom kriminalvården förbättra frivårdens resurser på olika områden. Sistnämnda yrkande behandlas av utskottet i samband med ställningstagandena till regeringens förslag till medelsanvisning till kriminalvården (JuU 1977/78:31).

Utskottet, som inte har någon erinran mot regeringens förslag rörande antalet nya polismanstjänster inom den lokala polisorganisationen, avstyrker bifall till yrkandet om anslagsminskning i motionen 994 (yrkande 1). I

Sammanhanget noterar utskottet att departementschefen i syfte att minska antalet vakanser inom den lokala polisorganisationen under anslaget till rikspolisstyrelsen beräknar medel för en tillfälligt ökad intagning av aspiranter vid polisskolan i Ulriksdal.

I januari 1977 avlämnade 1975 års polisutredning betänkandet (Ds Ju 1977:2) Piketverksamheten i Stockholms polisdistrikt. I betänkandet lade utredningen fram förslag om vissa åtgärder för att förbättra utbildningen för och beredskapen i piketverksamheten i Stockholms polisdistrikt. I propositionen redovisar departementschefen sina ställningstaganden med anledning av utredningens förslag, som remissbehandlats. Enligt departementschefen bör de två piketgrupperna i Stockholms polisdistrikt bestå av personal som till övervägande del är sysselsatt med vanligt polisarbete. Grupperna bör enligt departementschefen när så krävs kunna komma att användas för uppgifter som är av mer allvarlig karaktär, t. ex. katastrofer av olika slag, terrordåd och bombhot. Piketgrupperna bör enligt departementschefen bestå av sammanlagt 4 poliskommissarier, 16 polisinspektörer och 80 andra polismän. Personalförändringarna bör ske inom ramen för den personaluppsättning som finns i polisdistriktet. Den nya organisationen medför att personal från piketgrupperna leds operativt av respektive vakt-distriktsschef samt att verksamheten vid speciella händelser samordnas och leds av en ledningscentral i polisdistriktet. Viss särskild utbildning förordas för den personal som skall ingå i piketgrupperna.

Vad departementschefen sålunda och i övrigt anfört i propositionen rörande piketverksamheten i Stockholms polisdistrikt föranleder inte något uttalande eller någon erinran från utskottets sida.

I motionen 990 framställs yrkande om att regeringen skall upphäva de tilläggsdirektiv som utfärdats för förmögenhetsbrottsutredningen.

Förmögenhetsbrottsutredningen (Ju 1976:04) tillkallades år 1976 av dåvarande chefen för justitiedepartementet, statsrådet Geijer. Utredningen har till uppdrag att se över lagstiftningen om förmögenhetsbrott. I direktiven uttalade departementschefen bl. a. att det enligt hans mening står klart att förmögenhetsbrotten i nuvarande lagstiftning och rättstillämpning generellt tillmätts ett förhållandevis alltför högt straffvärde. Som allmänna riktlinjer för kommitténs arbete angavs att översynen bör gå ut på att anpassa lagstiftningen på området till det moderna samhällets värderingar. En viktig uppgift angavs vara att undersöka om det finns förutsättningar för en allmän sänkning av straffnivån för förmögenhetsbrotten för att i detta hänseende åstadkomma en bättre anpassning till annan brottslighet. I tilläggsdirektiv till utredningen den 27 januari 1977 anförde nuvarande departementschefen, statsrådet Romanus, att det råder delade meningar om lämpligheten av en reform i enlighet med de närmare riktlinjer som angivits i de ursprungliga direktiven. Mot bakgrund härav och med hänsyn till den vikt som skyddet för den enskildes integritet och egendom måste tillmätas ansåg han att kommittén inte borde vara bunden av de metoder och lösningar som hans

företrädare angett. Kommittén bör enligt tilläggsdirektiven mera allsidigt och förutsättningslöst kunna pröva de straffbarhetsgrunder och straffvärdegränser som bör gälla för förmögenhetsbrotten:

I motiveringen till motionsyrkandet anføres i motionen 990 att polisens och domstolarnas verksamhet i alltför hög grad är koncentrerad på egendomsbrotten. Motionärerna uttalar att det enligt deras mening finns skäl att genomföra en allmän sänkning av straffnivån för förmögenhetsbrott i enlighet med det synsätt som kom till uttryck i de ursprungliga direktiven till förmögenhetsbrottsutredningen. Motionärerna pekar på möjligheten att använda bötesstraff för en del enklare brott av den typ som nu medför fängelse eller kriminalvård i frihet.

Genom förmögenhetsbrottsutredningen kommer att ske en samlad översyn av förmögenhetsbrotten. De i motionen upptagna frågorna rörande egendomsbrottens straffvärde i förhållande till andra brott kan förväntas bli allsidigt och förutsättningslöst utredda av utredningen enligt de direktiv som nu föreligger. Att så sker är enligt utskottets mening nödvändigt för statsmakternas fortsatta ställningstagande till dessa lagstiftningsfrågor. Utskottet kan därför ej uttala sig för den av motionärerna ifrågasatta begränsningen av utredningens uppdrag.

I motionen 990 hemställs vidare att riksdagen skall uttala sig för fortsatt avkriminalisering av mindre förseelser och för en prioritering inom polisens verksamhet till förmån för de allvarigaste brotten. Ett yrkande om prioritering av tillgängliga resurser framställs också i motionen 669. Yrkandet går ut på ökade insatser mot den organiserade och den ekonomiska brottsligheten.

Genom lagstiftning under senare år har två mycket frekventa brott avkriminaliserats, nämligen fylleri och brott mot vissa parkeringsföreskrifter. I båda fallen torde avkriminaliseringen ha inneburit lättnader i polisens utredningsverksamhet och skapat möjlighet till en prioritering av allvarigare brottslighet i linje med motionärernas önskemål. Utskottet vill också nämna 1976 års lagstiftning angående brottet bedrägligt beteende. Genom införande av en åtalsbegränsningsregel för detta brott avsågs bl. a. att tillgodose önskemålet om att rättsväsendets resurser inte i alltför hög grad tas i anspråk för beivrande av mindre lagöverträdelser. Genom användningen av reglerna om åtalsunderlåtelse och rapportteftergift kan ytterligare begränsningar ske i lagföringen av mindre allvarliga brott. Reglerna härom är, som närmare framgår nedan, föremål för särskilda överväganden. Utskottet vill liksom tidigare (JuU 1975:10 s. 5 och 1976/77:11 s. 7) uttala sin anslutning till strävandena på rättsväsendets område att tillgängliga resurser i större utsträckning kan sättas in mot den grövre brottsligheten. Brottsförebyggande rådets arbetsgrupp rörande kriminalpolitik har i sin i november 1977 avlämnade rapport (Rapport 1977:7) Nytt straffsystem. Idéer och förslag bl. a. behandlat frågan om avkriminalisering. Med motionsyrkandet i motionen 990 åsyftas närmast den särskilda form av avkriminalisering, benämnd

depenalisering, som innebär att straffet ersätts med någon annan sanktionsform, exempelvis en administrativ avgift. Utrymme härför finns enligt gruppen när det är fråga om överträdelse av kontroll- och ordningsföreskrifter. Enligt gruppen krävs en systematisk genomgång av de nuvarande straffbestämmelserna inom specialstraffrätten för att man närmare skall kunna bestämma utrymmet för depenalisering. Gruppen skisserar vissa allmänna principer för en reform i denna riktning.

Den nämnda rapporten från brottsförebyggande rådets kriminalpolitiska arbetsgrupp har överlämnats till regeringen och remissbehandlas f. n. Med hänsyn härtill och då utskottet förutsätter att de i motionen upptagna frågorna rörande avkriminalisering fortlöpande uppmärksammas av regeringen krävs enligt utskottets mening inte något särskilt uttalande från riksdagens sida.

När det gäller frågan om prioritering inom polisverksamheten bör enligt utskottets mening liksom hittills statsmakernas ställningstaganden principiellt ske inom ramen för straff- och processlagstiftningen samt genom de särskilda insatser på olika områden, exempelvis vid fördelningen av polismanstjänster, som kan ske i samband med medelsberäkningen till polisväsendet. I likhet med vad departementschefen uttalar i propositionen tar utskottet avstånd från tanken på en generell prioritering, eftersom det ytterst måste ankomma på den lokala polisorganisationen att bedöma på vilka arter av brottslighet resurserna i första hand bör sättas in. Utskottet avstyrker bifall till motionerna 669 och 990 i här behandlade delar.

I motionen 990 begärs vidare att riksdagen hos regeringen skyndsamt skall begära förslag till lagstiftning om begränsning av åklagares åtalsskyldighet och om möjlighet för polisen att lägga ned utredningar. Enligt motionärernas mening bör de insatta resurserna inom rättsväsendet utnyttjas rationellt.

I betänkandet (SOU 1976:47) Färre brottmål har åtalsrättskommittén lagt fram förslag till ändringar rörande reglerna för åtalsunderlåtelse i 20 kap. 7 § rättegångsbalken samt till regler om förundersökningsbegränsning bl. a. i sådana fall där det föreligger ett missförhållande mellan utredningskostnader och sakens betydelse. Betänkandet har remissbehandlats. Enligt vad utskottet inhämtat från regeringens kansli avser regeringen att ta ställning till förslagen sedan andra nyligen avgivna förslag inom straffrättens område remissbehandlats. I avvaktan härpå bör enligt utskottets mening riksdagen inte ta något sådant initiativ som motionärerna förordar. Även i denna del bör alltså motionen lämnas utan bifall.

I motionerna 667, 669 och 990 framställs yrkanden som berör samhällets åtgärder mot den ekonomiska och den organiserade brottsligheten. Motionen 667 mynnar ut i en begäran att riksdagen skall besluta att särskilda polisiära enheter inrättas i Stockholms, Göteborgs, Malmö och Sundsvalls polisdistrikt som rotlar för organiserad och ekonomisk brottslighet. En motsvarande begäran framställs i motionen 669 (yrkande 1). I samma motion framställs yrkande om att 101 av de i propositionen föreslagna nya tjänsterna inom

polisväsendet skall avdelas för verksamheten mot den aktuella brottsligheten (yrkande 3). I motionen 990 hemställs att riksdagen ger regeringen till känna dels vad i motionen anförts om bekämpande av den organiserade brottsligheten (yrkande 5), dels vad i motionen anförts om allmänna riktlinjer för åtgärder mot den ekonomiska brottsligheten (yrkande 6).

En av rikspolisstyrelsen tillkallad arbetsgrupp lade i maj 1977 fram en rapport, betecknad Organiserad och ekonomisk brottslighet i Sverige. På grundval av rapporten har rikspolisstyrelsen hos regeringen föreslagit vissa åtgärder för att bekämpa den organiserade och den ekonomiska brottsligheten. Rapporten och rikspolisstyrelsens framställning, vilken remissbehandlats, refereras i utskottets betänkande JuU 1977/78:16 (s. 2–5) och i budgetpropositionen (s. 55–72), vartill utskottet hänvisar. Yrkandena i motionerna 667 och 669 grundas på förslag som förts fram i rapporten och i rikspolisstyrelsens framställning.

I motionen 990 anges två angreppsvägar när det gäller bekämpandet av den organiserade brottsligheten. För det första måste enligt motionärerna spanings- och utredningsverksamheten hos polisen och åklagarna ges hög prioritet, vilket kan kräva viss omorganisation och personalförstärkningar, främst i de större städerna. Motionärerna nämner också bl. a. behovet av särskild utbildning. För det andra framhåller motionärerna vikten av att offren för den organiserade brottsligheten ges stöd och hjälp. Det gäller här sociala, medicinska och arbetsmarknadsmässiga insatser för framför allt narkotikamissbrukare och prostituerade. I fråga om de allmänna riktlinjer som enligt samma motion bör gälla för åtgärder mot den ekonomiska brottsligheten nämner motionärerna bl. a. överväganden rörande straffskärpning och kriminalisering. På lagföringssidan är det enligt motionärerna också beträffande den ekonomiska brottsligheten aktuellt med omorganisation, resursförstärkning och utbildning. Det krävs vidare medverkan av särskilda sakkunniga, främst revisorer, liksom samarbete med skattemyndigheterna, tullen, riksbanken och bankinspektionen. Motionärerna hänvisar också till behovet av åtgärder utanför det rent straffrättsliga området.

Frågan om samhällets åtgärder mot den ekonomiska och den organiserade brottsligheten har vid flera tillfällen tidigare behandlats i riksdagen, senast i december förra året (JuU 1977/78:16). Spörsmålet ägnas också stor uppmärksamhet i årets budgetproposition i samband med beräkningen av anslagen till brottsförebyggande rådet, polisväsendet och åklagarväsendet.

Vad gäller den i motionerna 667 och 669 upptagna frågan om särskilda enheter inom polisen vill utskottet till en början instämma i motionärernas bedömning att det är angeläget att särskilda resurser satsas på en intensifierad bekämpning av den organiserade och den ekonomiska brottsligheten. Utskottet vill också hänvisa till att redan under innevarande budgetår inrättats 20 tjänster för utredning av ekonomiska brott. Av dessa tjänster har åtta förts till Stockholms polisdistrikt och sex till ettvar av Göteborgs och Malmö polisdistrikt. I likhet med departementschefen anser utskottet att ytterligare resurser bör sättas in mot den ifrågavarande brottsligheten.

I fråga om organisationen av de aktuella förstärkningarna förordar motionärerna i linje med vad rikspolisstyrelsen föreslagit ett fastare regionalt system uppbyggt på större verksamhetsområden än län. De polisiära enheterna skulle knytas till de polisdistrikt som utgör huvudorter för den aktuella kriminaliteten inom en större region. De skulle ha rätt och skyldighet att operera inom verksamhetsområden som bestämts med hänsyn till kriminalitetens utbredning och inte med hänsyn till nuvarande administrativa gränser. Departementschefen förordar för sin del i propositionen att de nya tjänsterna för utredning av organiserad och ekonomisk brottslighet liksom de redan inrättade tjänsterna inordnas i den nuvarande organisationen.

I likhet med departementschefen finner utskottet att förslaget om en organisation inordnad i särskilda regioner, som sträcker sig över flera län, skulle innebära en sådan förändring av den nuvarande ordningen att det inte bör genomföras f. n., särskilt som därigenom skulle kunna föregripas statsmakternas ställningstagande till de förslag rörande den regionala polisverksamheten som är att förvänta från 1975 års polisutredning. Under hänvisning härtill avstyrker utskottet bifall till motionen 667 och motionen 669 i här behandlad del.

Som angetts i det föregående avses 35 av de i propositionen föreslagna nya polismanstjänsterna bli tillförda den särskilda verksamheten mot den organiserade och den ekonomiska brottsligheten. Med den fördelning som förordas i propositionen kommer – jämte de redan inrättade tjänsterna – för verksamheten att disponeras 23 tjänster i Stockholms polisdistrikt, 15 tjänster i Göteborgs polisdistrikt och 12 tjänster i Malmö polisdistrikt. Fem av de nya tjänsterna bör enligt departementschefen inrättas vid rikskriminalen, bl. a. för samordnande verksamhet. Utskottet delar departementschefens bedömningar. Ställningstagandet innebär att utskottet avstyrker bifall till yrkandet i motionen 669 om ytterligare tjänster för ändamålet.

Vad härefter gäller de båda yrkandena i motionen 990 om åtgärder mot den organiserade och den ekonomiska brottsligheten vill utskottet konstatera att de bedömningar som ligger bakom yrkandena i allt väsentligt sammanfaller med de synpunkter som förs fram av departementschefen i budgetpropositionen. Frågorna rörande organisation och förstärkning av verksamheten, rörande samarbete mellan olika myndigheter och rörande utbildning av olika yrkesgrupper behandlas sålunda ingående i propositionen, vars förslag i dessa delar innebär betydande satsningar framför allt inom polisväsendet men även inom åklagarväsendet och domstolsväsendet.

När det gäller de av motionärerna efterlysta hjälp- och stödåtgärderna för offren för den organiserade brottsligheten vill utskottet hänvisa till den i det föregående nämnda propositionen 1977/78:105 om åtgärder mot narkotikamissbruk samt till det uppdrag som lämnats prostitutionsutredningen (S 1977:01). I fråga om de av motionärerna påkallade övervägandena rörande den straffrättsliga lagstiftningen och rörande åtgärder utanför det straffrätts-

liga området hänvisar utskottet till det översynsuppdrag som lämnats brottsförebyggande rådet, se budgetpropositionen s. 19–25 samt JuU 1977/78:16 och 1977/78:30.

Med hänsyn till den enighet som enligt vad nu sagts råder om hög prioritet när det gäller att bekämpa den aktuella brottsligheten och under beaktande av att på en rad skilda områden intensifierade åtgärder redan vidtagits eller är att förvänta saknas skäl för riksdagen att göra något särskilt uttalande med anledning av de här behandlade yrkandena i motionen 990.

Utskottet godkänner regeringens medelsberäkning under förevarande punkt.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen beträffande *medelsberäkningen* med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionen 1977/78:994 i denna del (yrkande 1) till *Lokala polisorganisationen: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1978/79 anvisar ett förslagsanslag av 2 567 373 000 kr., varav 590 496 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen,
2. att riksdagen beträffande *fördelningen av nya tjänster* avslår motionen 1977/78:669 i denna del (yrkande 3),
3. att riksdagen beträffande *direktiv till förmögenhetsbrottsutredningen* avslår motionen 1977/78:990 i denna del (yrkande 1),
4. att riksdagen beträffande *avkriminalisering av mindre förseelser* avslår motionen 1977/78:990 i denna del (yrkande 2),
5. att riksdagen beträffande *prioritering inom polisens verksamhet* avslår motionen 1977/78:669 i denna del (yrkande 2) och motionen 1977/78:990 i denna del (yrkande 3),
6. att riksdagen beträffande *åtalsbegränsningar m. m.* avslår motionen 1977/78:990 i denna del (yrkande 4),
7. att riksdagen beträffande *polisiära enheter för bekämpandet av den organiserade och den ekonomiska brottsligheten* avslår motionen 1977/78:667 och motionen 1977/78:669 i denna del (yrkande 1),
8. att riksdagen beträffande *åtgärder mot den organiserade och den ekonomiska brottsligheten* avslår motionen 1977/78:990 i denna del (yrkande 5 och yrkande 6).

5. Lokala polisorganisationen: Utrustning m. fl. anslag. Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkterna B 7–B 9 (s. 79–83) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1978/79 anvisar

1. till *Lokala polisorganisationen: Utrustning* ett reservationsanslag av 12 197 000 kr., varav 2 391 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen,

2. till Statens kriminaltekniska laboratorium ett förslagsanslag av 10 779 000 kr.,
3. till *Gemensam kontorsdrift m. m. inom kvarteret Kronoberg* ett förslagsanslag av 1 000 kr.

Stockholm den 4 april 1978

På justitieutskottets vägnar

BERTIL LIDGARD

Närvarande: Bertil Lidgard (m), Lisa Mattson (s), Åke Polstam (c), Eric Jönsson (s), Bertil Johansson (c), Arne Nygren (s), Lilly Bergander (s), Gunde Raneskog (c), Kerstin Andersson i Kumla (s), Håkan Winberg (m), Hans Pettersson i Helsingborg (s), Svea Wiklund (c), Gunilla André (c), Martin Segerstedt (s) och Margareta Andrén (fp).

Reservationer

1. vid punkten 4 (Lokala polisorganisationen: Förvaltningskostnader)

av Lisa Mattson (s), Eric Jönsson (s), Arne Nygren (s), Lilly Bergander (s), Kerstin Andersson i Kumla (s), Hans Pettersson i Helsingborg (s) och Martin Segerstedt (s), som beträffande *direktiv till förmögenhetsbrottsutredningen* (moment 3) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 6 som börjar med "Genom förmögenhetsbrottsutredningen" och slutar med "utredningens uppdrag" bort ha följande lydelse:

Såsom framhålls i de ursprungliga direktiven till förmögenhetsbrottsutredningen är det enligt utskottets mening betydelsefullt att vid en samlad översyn av lagstiftningen om förmögenhetsbrott de straffrättsliga åtgärderna mot dessa brott sätts in i ett vidare kriminalpolitiskt sammanhang och att straffvärdet hos dessa brott jämförs med det som gäller andra brottskategorier, särskilt de s. k. moderna brotten, t. ex. skatte- och valutabrott, trafikbrott, illegal narkotikahantering, brott mot miljö- och naturvårdsintressen, brott mot bestämmelser om arbetarskydd och andra bestämmelser på arbetslivets område. Utskottet delar också den i samma direktiv i detta sammanhang uttalade uppfattningen att det vid sådana jämförelser står klart att förmögenhetsbrotten i nuvarande lagstiftning och rättstillämpning generellt sett tillmätts alltför högt straffvärde. Utredningen bör därför i enlighet med motionsönskemålet arbeta med utgångspunkt i att straffnivån för förmögenhetsbrotten skall sänkas och att bötesstraff i större utsträckning än vad som nu är fallet skall kunna användas vid beivrande av en del enklare

brott. Vid sådant förhållande bör regeringen återkalla de tilläggsdirektiv som utfärdats år 1977.

Vad utskottet sålunda anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. att riksdagen beträffande *direktiv till förmögenhetsbrottsutredningen* med bifall till motionen 1977/78:990 i denna del (yrkande 1) ger regeringen till känna vad utskottet anfört i detta hänseende.

2. vid punkten 4 (Lokala polisorganisationen: Förvaltningskostnader)

av Lisa Mattson (s), Eric Jönsson (s), Arne Nygren (s), Lilly Bergander (s), Kerstin Andersson i Kumla (s), Hans Pettersson i Helsingborg (s) och Martin Segerstedt (s), som beträffande *prioritering inom polisens verksamhet* (moment 5) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 7 som börjar med "När det" och slutar med "behandlade delar" bort ha följande lydelse:

Genom de särskilda insatser riktade mot narkotikabrottsligheten och mot den organiserade och den ekonomiska brottsligheten som föreslås i budgetpropositionen görs prioritering av dessa brottsområden framför andra områden. Enligt utskottets mening finns det emellertid skäl att härutöver allmänt inrikta polisens arbetsinsatser främst mot sådan och annan allvarligare brottslighet. Departementschefen tar i propositionen avstånd från tanken på en generell prioritering, eftersom det ytterst måste ankomma på den lokala polisorganisationen att bedöma på vilka arter av brottslighet resurserna i första hand bör sättas in. Det är visserligen riktigt att prioriteringen ytterst får ske lokalt med beaktande av tillgängliga resurser. Detta hindrar emellertid inte att riksdagen får tillfälle att i stort bedöma inriktningen av den brottsbekämpande verksamheten. För att få underlag härför bör därför regeringen årligen i anslutning till förslag om anslag till polisväsendet analysera brottsutvecklingen och redovisa sina bedömningar i fråga om prioriteringen av polisväsendets resurser.

Vad utskottet med anledning av de här behandlade yrkandena i motionerna 669 och 990 anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. att riksdagen beträffande *prioritering inom polisens verksamhet* med bifall till motionen 1977/78:990 i denna del (yrkande 3) och med anledning av motionen 1977/78:669 i denna del (yrkande 2) ger regeringen till känna vad utskottet anfört i detta hänseende.

3. vid punkten 4 (Lokala polisorganisationen: Förvaltningskostnader)

av Lisa Mattson (s), Eric Jönsson (s), Arne Nygren (s), Lilly Bergander (s), Kerstin Andersson i Kumla (s), Hans Pettersson i Helsingborg (s) och Martin Segerstedt (s), som beträffande *åtgärder mot den organiserade och den ekonomiska brottsligheten* (moment 8) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 9 med "Vad härefter" och slutar på s. 10 med "motionen 990" bort ha följande lydelse:

Vad härefter gäller de båda yrkandena i motionen 990 om åtgärder mot den organiserade och den ekonomiska brottsligheten vill utskottet ansluta sig till de bedömningar som ligger bakom yrkandena. De insatser i kampen mot den aktuella brottsligheten som förordas i budgetpropositionen ligger väsentligen i linje med motionärernas önskemål, men de möjliggör enligt utskottets mening inte den effektivitet som är nödvändig med hänsyn till de synnerligen allvarliga sociala och samhällsekonomiska skadeverkningarna av denna brottslighet. Enligt utskottets mening erfordras från regeringens sida ett samlat grepp för att åstadkomma ett fullgott samarbete mellan polis- och åklagarväsendet, skatte- och tullväsendet samt riksbanken och bankinspektionen. Utöver vad som framgår av propositionen måste särskild uppmärksamhet ägnas frågan om utbildning av berörd personal inom polisväsendet och frågan om medverkan i utredningsarbetet av särskilda sakkunniga, främst revisorer. I organisatoriskt hänseende måste spanings- och utredningsverksamheten rörande de här aktuella formerna av brottslighet ges en mycket hög prioritet.

I sammanhanget är det enligt utskottets mening angeläget att framhålla vikten av att offren för den organiserade brottsligheten från samhällets sida ges det stöd och den hjälp de behöver. Härvidlag behövs ett samlat grepp för att åstadkomma omedelbara insatser av social, medicinsk och arbetsmarknadsmässig art för framför allt narkotikamissbrukare och prostituerade.

I fråga om särskilt den ekonomiska brottsligheten erfordras naturligtvis sådana överväganden rörande utformningen av aktuell lagstiftning som det givits i uppdrag åt brottsförebyggande rådet att företa (se utskottets betänkande JuU 1977/78:30), och utskottet vill understryka vikten av att detta arbete bedrivs med största skyndsamhet. Utskottet anser emellertid att detta inte är tillräckligt. Flera av de i motionen aktualiserade åtgärderna kan initieras i anslutning till förslag som f. n. är föremål för beredning i regeringskansliet. Detta gäller exempelvis konkurslagstiftningen, frågan om ansvar för skatt vid entreprenad m. m. och en allmän skatteflyktsklausul. I andra fall är de berörda områdena under utredning, och regeringen kan ge utredningsdirektiven en sådan inriktning att frågan om bekämpande av den ekonomiska brottsligheten ges tillräcklig tyngd i utredningsarbetet. Detta gäller exempelvis valutakontrollen, där de utfärdade direktiven inte uppfyller detta krav. Regeringen bör i många fall utan ytterligare utredning kunna lägga fram förslag som syftar till att utvidga eller förstärka befintlig lagstiftning.

Utskottet vill i sammanhanget peka på det tillståndskrav för förvärv av hyresfastigheter som f. n. gäller i de tre storstadsområdena. Denna lagstiftning kan utan vidare utvidgas till att gälla i hela landet. Slutligen kan regeringen ta initiativ till nya utredningar – i form av kommittéer eller departementsutredningar – på olika områden, där behovet av åtgärder redan är dokumenterat, utan att avvakta eventuella förslag från brottsförebyggande rådet.

Utskottet vill understryka att uppdraget till brottsförebyggande rådet inte får tas till intäkt för passivitet från regeringens sida när det gäller åtgärder för att komma till rätta med den ekonomiska brottsligheten. Som redan den korta exemplifieringen ovan visar finns det stort utrymme för omedelbara insatser av regeringen.

Vad utskottet med anledning av de här behandlade yrkandena i motionen 990 anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. att riksdagen beträffande *åtgärder mot den organiserade och den ekonomiska brottsligheten* med bifall till motionen 1977/78:990 i denna del (yrkande 5 och yrkande 6) ger regeringen till känna vad utskottet anfört i detta hänseende.

Särskilt yttrande

vid punkten 4 (Lokala polisorganisationen: Förvaltningskostnader) av Lisa Mattson (s), Eric Jönsson (s), Arne Nygren (s), Lilly Bergander (s), Kerstin Andersson i Kumla (s), Hans Pettersson i Helsingborg (s) och Martin Segerstedt (s), som beträffande *åtalsbegränsningar m. m.* anför:

De önskemål om lagstiftning angående begränsningar av åklagarens åtalsplikt och av förundersökningen som framförs i motionen 990 är enligt vår mening mycket angelägna. Det är därför olyckligt om regeringens ställningstagande till de av åtalsrättskommittén framlagda förslagen i denna riktning fördröjs på grund av andra föreliggande förslag inom straffrättens område. De aktuella förslagen, framlagda i bl. a. ungdomsfängelsutredningens betänkande Tillsynsdom och BRÅ-rapporten Nytt straffsystem, är omfattande, och den lagstiftning de kan leda till torde kräva ett långvarigt beredningsarbete. Förslag rörande åtals- och förundersökningsbegränsningar bör läggas fram snarast, oberoende av regeringens ställningstagande till förslagen om förändringar i påföljdssystemet. Skäl kan dock finnas att avvakta remissbehandlingen av förslagen. Vi har därför ansett oss kunna biträda den i utskottets betänkande uttalade meningen att riksdagen f. n. inte bör ta något initiativ till lagstiftning enligt motionärernas önskemål.